Avate

Lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle

U 61/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi AgoraEU-ohjelman perustamisesta vuosiksi 2028–2034 ja asetusten (EU) 2021/692 ja (EU) 2021/818 kumoamisesta

Avate Audiovisuaalisen alan tekijät ry kiittää mahdollisuudesta lausua eduskunnan sivistysvaliokunnalle tulevasta AgoraEU-ohjelmaa koskevasta valtioneuvoston U-kirjelmästä. Avate edustaa suomalaisia käsikirjoittajia, näyttelijöitä ja ohjaajia, joiden työ muodostaa audiovisuaalisen fiktion ja luovien dokumenttien keskeisen sisällöllisen ja taloudellisen perustan. Keskitymme tässä lausunnossa erityisesti edustamiemme tekijöiden näkökulmasta keskeisiin asioihin.

Audiovisuaalinen rahoitus ja tekijöiden asema

Käynnissä olevalla Luova Eurooppa – MEDIA -alaohjelmalla, on ollut suomalaisille käsikirjoittajille, näyttelijöille ja ohjaajille huomattava välillinen merkitys. Vaikka tuet kohdistuvat pääosin tuotantoyhtiöille, ne mahdollistavat sisältöjen kehittämisen, tuotannon ja kansainvälisen levityksen, mikä heijastuu suoraan tekijöiden työllisyyteen ja tekijänoikeustuloihin. Käsikirjoittajat, näyttelijät ja ohjaajat ovat av-teosten luovan työn keskiössä, ilman heitä ei synny uusia sisältöjä. Riittävä rahoitus on heidän työnsä onnistumisen mahdollistaja.

Erityisen tärkeitä tekijöiden näkökulmasta ovat olleet Luova Eurooppa MEDIA-alaohjelman sisältötukimuodot, kuten European Co-Development, European Slate Development sekä TV and Online Content -tuet. Näistä erityisesti Slate Development on mahdollistanut pitkäjänteisen kehittämistyön, joka tukee ammattimaista ja kestävää urakehitystä. Onkin tärkeää, että näiden tukimuotojen jatkuvuus turvataan osana AgoraEU-ohjelmaa.

Eurooppalaisen sisämarkkinan vahvistaminen

AgoraEU-ohjelman valmistelussa on perusteltua korostaa eurooppalaisen audiovisuaalisen sisämarkkinan vahvistamista. Viimeisimmän Society of Audiovisual Authorsin Flash Reportin (SAA Flash Report: Authors receive 0.53% of €141B European AV market) mukaan jopa 89 % Euroopan audiovisuaalisen alan liikevaihdosta ohjautuu Euroopan ulkopuolisille yhtiöille, vaikka 86 % eurooppalaisesta AV-tuotannosta rahoitetaan EU:n jäsenvaltioissa toimivien yritysten varoin.

Tämä rakenteellinen epätasapaino heikentää eurooppalaisten toimijoiden ja tekijöiden asemaa globaaleilla markkinoilla. EU:n rahoitusohjelmien tulee osaltaan vahvistaa eurooppalaista omistajuutta, tuotantokapasiteettia ja jakelua siten, että myös käsikirjoittajat, näyttelijät ja ohjaajat hyötyvät työnsä taloudellisesta arvosta ja tekijänoikeuksien toteutumisesta.

AgoraEU-ohjelman budjetti ja MEDIA+ -alaohjelman rakenne

Avate suhtautuu myönteisesti komission tavoitteeseen kasvattaa AgoraEU-ohjelman budjettia merkittävästi. Kulttuurin ja luovien alojen rahoituksen vahvistaminen EU-tasolla on tärkeä signaali alan strategisesta merkityksestä Euroopan taloudelliselle kasvulle.

Samalla haluamme kiinnittää huomiota MEDIA+-alaohjelman rakenteeseen. Audiovisuaalisen alan ja uutismedian yhdistäminen samaan alaohjelmaan ilman tarkkaa budjettijakoa luo epävarmuutta AV-teoksiin kohdistuvan rahoituksen tulevasta tasosta. Tekijöiden näkökulmasta on olennaista varmistaa, ettei fiktion ja luovien dokumenttien kehittämiseen ja tuotantoon suunnattu rahoitus heikkene ohjelmauudistuksen seurauksena. Tämän vuoksi on tärkeää, että MEDIA+ -alaohjelman Audiovisual-osioon tehtävät budjettikohdennukset määritellään tarkemmin, ennen lopullista päätöksentekoa. News-osion tuominen MEDIA+ -alaohjelman alle lisää riskiä fiktion ja luovan dokumentin rahoituksen vähäntymiselle, mikäli tähän ei kiinnitetä erityistä huomiota.

Onkin tärkeää, kun AgoraEU:n kokonaisbudjettia määritellään, MEDIA+ -osan budjettiosuus pysyy vähintään suunnitelmien mukaisella tasolla.

Kansalliset ohjelmayhteyspisteet

Pidämme erittäin tärkeänä, että kansallisten ohjelmayhteyspisteiden rooli säilytetään ja turvataan myös AgoraEU-ohjelmassa. Ne ovat keskeisiä sen varmistamisessa, että paikalliset tekijät ja tuotantoyhtiöt kykenevät hyödyntämään EU-tukia tehokkaasti ja yhdenvertaisesti. Kansalliset ohjelmayhteyspisteet ovat merkittävässä asemassa tulkkaamassa rahoituksen ehtoja ja viestimässä mahdollisuuksista suomalaisille toimijoille. Ilman ohjelmayhteyspisteitä rahoitusta saattaisi jäädä kansallisesti hakematta vähemmän.

Helsingissä 6.2.2026,

Matti Numminen
toiminnanjohtaja

Avate Audiovisuaalisen alan tekijät ry